هەرێمی کوردستان لە جیۆئابووری و جیۆپۆلیتیکی ڕۆژهەڵاتی ناوەڕاستدا.. نادر عەبدولحەمید

(سەبارەت بە سەردانی سەرۆک وەزیرانی هەرێم بۆ واشنتن)

سەرۆک وەزیرانی هەرێمی کوردستانی عێراق (مەسرور بارزانی) لەسەر بانگهێشتی حکومەتی ئەمریکا، هاوڕای شاندێک پێکهاتوو لە وەزیری پێشمەرگە، وەزیری کارەبا و سامانە سروشتییەکان، لە (٢٠٢٥-٥-١٧)، سەردانی وڵاتە یەکگرتووەکانی ئەمریکای کرد. بەر لە گەشتەکەی بۆ ئەمریکا سەرۆک وەزیران هەم سەردانی (کونسوڵخانەی ئەمریکا)ی کرد لە هەولێر و هەم (مارکۆ ڕۆبیۆ)ش وەزیری دەرەوەی ئەمریکا پەیوەندییەکی تەلەفۆنی لەگەڵ ئەنجام دابوو.

وەڕای کۆبوونەوە و دیدار لەگەڵ بەرپرسانی حکومی ئەمریکی، لەوانە وەزیری دەرەوە و بریکاری وەزیری گەنجینە (مالیە)، هاوکات لەگەڵ بزنسمانەکان؛ وەبەرهێنەران و خاوەنکار و کۆمپانیاکانی ئەمریکیش دیدار و گفتوگۆی ئەنجامدا لەبارەی پەیوەندیی ئابووری و بازرگانی و پەرەپێدانی کەرتی گاز و نەوت و وزە. هەر لەو پەیوەندەشدا بەشداری لە کۆڕبەندێکدا کرد بەناونیشانی “داهاتووی وزە لە هەرێمی کوردستان” لە (٢٠٢٥-٥-١٨) لە واشنتن، بۆ گتووگۆکردن لەبارەی برەوپێدانی کەرتی وزە لە هەرێمی کوردستان. دواجار دوو گرێبەستی سەبارەت بە وەبەرهێنان لە کەرتی وزە بە بەهای زیاتر لە سەد ملیار واژۆکرد.

سەردانەکەی سەرۆک وەزیران لە کاتێکدا بوو کە هەر هەمان ڕۆژی (١٧)ی ئایاری (٢٠٢٥) سەرۆکی هەرێمیش (نێچیرڤان بارزانی)، بە بانگهێشتی فەرمی، سەردانی ئێرانی کرد بۆ بەشداریکردن لە (کۆڕبەندی گفتوگۆی تاران) و لەگەڵ گەورە بەرپرسانی ئەو وڵاتەش چەندین دیداری ئەنجامداوە.

هەرێم وەک بەشێک لە کێشمەکێشی جیۆپۆلەتیک و جیۆئابووری ڕۆژهەڵاتی ناوەڕاست

ئەم سەردانە فەرمییانە، ئاماژەن بۆ جێگەوپێگەیەکی گرینگ و بایەخداری هەرێمی کوردستان و بورژوا ناسیونال دەسەڵاتدارەکەی کە هەیەتی لە هاوکێشە هەرێمییەکانی ڕۆژهەڵاتی ناوەڕاست و لە کێشمەکێشە جیۆپۆلیتیک و جیۆئابوورییەکاندا، لەنێوان زلهێزە

ئیمپریالستەکان و هێزە ناوچەییەکاندا.
ئەوەتا وەزیری دەرەوەی ئەمەریکا لە دیدارەکەیدا لەگەڵ (مەسرور) وێڕای تاوتوێکردنی دوایین گۆڕانکاری و پێشهاتەکانی دۆخی گشتیی عێراق و ناوچەکە، ڕایگەیاند: ئەمەریکا پابەندە بە پاڵپشتیکردنی هەرێمی کوردستانێکی بەهێز و سەقامگیر لە چوارچێوەی عێراقی فیدراڵدا و ئەمە بەشێکی بنەڕەتی و ستراتیژی ئەمریکایە لە ناوچەکەدا بە ڕێبەرایەتی سەرۆک دۆناڵد ترەمپ. هەروەها ڕاشیگەیاند ئەمریکا ئامادەیە بۆ پشتگیریکردنی حکومەتی هەرێمی کوردستان لە بوارە جیاجیاکاندا.
نەک هەر ئەوە، بەڵکو بانگهێشتنی فەرمی سەرۆک وەزیرانی هەرێم لە لایەن ئیدارەی سیاسی ئەمریکا و ئەنجامدانی گرێبەستی زیاتر لە سەد ملیار دۆلاری لە کەرتی وزە لە کوردستاندا، لە پشت سەری حکومەتی ناوەندی و دەوڵەتی عێراقەوە، ئاماژەیەکی ڕوونە بۆ جێگەوڕێگەی هەرێمەکە لە هاوکێشە و کێشمەکێشەکانی ناوچەکەدا.
بە ڕاستەوخۆیی دەوڵەتی ئیمپریالیستی ئەمریکا و هەردوو هێزی ناوچەیی ڕۆژهەڵاتی ناوەڕاست؛ تورکیا و ئێران، چوارچێوەی گشتی ئەو کێشمەکێش و هاوکێشانە دیاری دەکەن، کە هەر یەکەیان لە پێناو گرتنەبەری ڕێڕەوە ئابووری و ستراتیژە سیاسی و ئەمنی و سەربازییەکانی خۆیاندا لە هەوڵدان بۆ کۆنترۆڵکردنی هەرێمەکە، بۆ دەستەمۆکردنی حکومەتی هەرێم و بە هاوخەتکردنی حزب و هێزە بورژوا ناسیونالیستە دەسەڵاتدارەکانی هەرێمەکە بە پێی ئەو ستراتیژ و ڕێڕەوانە.
بەدرێژایی تەمەنی بورژوا ناسیونالیستی کورد لە هەرێمی کوردستانی عێراقدا، بەتایبەت دوو حزبی دەسەڵاتدار (پارتی) و (یەکێتی) نەک هەر خۆیان لەناو ئەو هاوکێشە و کێشمەکێشانەدا بینیوەتەوە وەک شتێکی ناچاری مێژوویی، بەڵکو بە پێی بەرژەوەندییە چینایەتییەکانیشیان هەمیشە بەشێکی چالاک بوون تیا و ئەو کەناڵە و ئامرازش بوون کە لە ڕێگەیانەوە ستراتیژە سیاسی و ئابووری و سەربازی و ئەمنیەکانی هێزە ناوچەییەکان و زلهێزە ئیمپریالیستەکانی جیهان، پیادەکراوە لەم هەرێمەدا.
ئەوەی لە ئێستادا تایبەتمەندی بەو ڕۆڵەی ئەوان دەبەخشێت ئەو بارودۆخە تازەیە لە تەرازووی هێزی ناوچەکەدا هاتەتەئاراوە لە نێوان زلهێزە ئیمپریالیستەکانی ڕووسیا و چین لە لایەک، و ئەمریکا و ڕۆژئاوا لە لایەکی ترەوە، لەگەڵ تەرازووی هێز لە نێوان هەردوو هێزی ناوچەیی تورکیا و ئێران، ئەویش بەداوی هێرشی تیرۆریستانەی (حەماس) لە (٧ی ئۆکتۆبەری ٢٠٢٣) و جەنگی جینۆسایدکردنی فەلەستینییەکان لەلایەن ئیسرائیل و شکستپێهانانی (حزبوڵڵای

لوبنان) و ڕووخانی ڕژێمی ئەسەد لە سوریا.
هاوڕایی دوو وەزیری پێشمەرگە و سامانە سروشتییەکان لەگەڵ سەرۆک وەزیران لەم سەردانەدا هەمایەکی سمبولیکی هەیە بۆ ئەوەی کە لە هەردوو ڕووی؛ سیاسی-سەربازی و ئابوورییەوە حکومەتی هەرێم و ناسیونالیزمی دەسەڵاتداری هەرێمەکە مانەوەی دەسەڵات خۆیان لە هاوخەتی و بوون بە ئامڕازی چالاکی جێبەجێکاری ستڕاتیژە ئابووری و سیاسییە ئیمپریالیستییەکانی ئەمریکادا دەبیننەوە. ئەم ڕاستییە لە زمان وتەبێژی حکوومەتی هەرێمی کوردستانەوە، (پێشەوا هەورامانی) بەم شێوەیە لە (٢٣-٥-٢٠٢٥) گوزارشی لێکراوە: "لەم قۆناغە تازەیەدا؛ وەبەرهێنان و ئابوری و وزە لەسەر مێزی گفتوگۆی جەنابی سەرۆک وەزیرانن لەگەڵ بەرپرسانی باڵای ئەمریکا، … ئەستاش بابەتی وزەو وەبەرهێنان لە وزە، مەنەفێستی هەموو پەیوەندییەکان دەکاتەوە لەگەڵ وەزارەتی دەرەوەی ئەمریکا”.

گرێبەستی سەد ملیاری، تەواوکەری گرێبەستەکانی تڕامپی وڵاتانی کەنداو

(مەسرور بارزانی) لەمیانەی سەردانەکەیدا، سەرپەرشتیی واژۆکردنی دوو ڕێککەوتننامەی گرنگیشی کردووە بە بەهای (١١٠) ملیار دۆلار بۆ پەرەپێدانی کەرتی وزە لە هەرێمی کوردستان بە هاوبەشی لەگەڵ کۆمپانیا ئەمریکییەکان، دیارە دیدارەکەشی لەگەڵ جێگری وەزیری مالییەی ئەمریکی لە پەیوەند بە قەرز و دابینکردنی پوڵ و سەرمایە (تەمویل-financing) بووە بە ئەو پڕۆژەیە.
لێرەدا ناچینە ناو باسی کێشەکانی هەردوو حکومەتی هەرێم و ناوەند لە پەیوەند بە یاسایی و ناسایی گرێبەستەکانەوە، هەروەک وەزیری نەوتی عێراق (حيان عبد الغني) ڕایگەیاند کە حکومەتی عێراق لەگەڵ ئەم گرێبەستانەی وزەدا نییە و “گرێبەستی لەو چەشنە و لەو ڕێکەوتنانە تەنها دەبێ لە لایەن حکومەتی فیدڕاڵەوە بێت، چونکە دەسیەی بەڕێوەبردنی سەروەت و سامانی نەوت لەدەستی ئەودایە”.
بەڵام بەدڵنیاییەوە ئەم گرێبەستانە دەبنە خاڵێکی بەهێزی حکومەتی هەرێم، چونکە وەکو گرێبەستەکانی پێشووتر نین کە تەنها لەنێوان حکومەتی هەرێم و کۆمپانیاکانی نەوت و گازدا مۆرکرا بێت، بەڵکو لە پشتی ئەم گرێبەستانەوە حکومەتی تڕامپ وەستاوە.
لە ڕاستیدا ئەم گرێبەستە تازانە بەشێکی تەواوکەری ئەو گرێبەستە ئابوورییە سەدان ملیار دۆلارییانەن کە تڕامپ لە سەردانەکەیدا بۆ وڵاتانی سعودیە و کەنداو ئەنجامی داوە، بەم پێیەش پێگەی هەرێمی کوردستان لە ستڕاتیژی درێژماوەی سیاسی و ئابووری ئیمپریالیزمی ئەمریکی لە ڕۆژهەڵاتی ناوەڕاستدا بەهێزتر دەکات بەگشتی و بەتایبەتیش لە بەرامبەر حکومەتی ناوەندیدا.

گرێبەستی سەد ملیاری و هەژاری و بێکاری خەڵکی هەرێم

دوای ئەنجامدانی گرێبەستەکان، سەرۆک وەزیران (مەسرور بارزانی) لە پلاتفۆرمی خۆی لە (ئێکس) نوسیوویەتی: “ئەم هەفتەیە ڕێککەوتننامەی گرنگی وزە واژۆ کران، گفتوگۆمان لەبارەی پەرەپێدانی بازرگانی لەگەڵ هاوبەشە ئەمریکییەکانمان و دابینکردنی خۆشگوزەرانی بۆ خەڵکی کوردستان و هەموو عێراق کرد”.

لەسەر ئاستی جیهان زۆرێک لەو وڵاتانەی دەوڵەمەندن بە سامانی سروشتی وەک نەوت و گاز و زێڕ و ئەو کانزا دەگمەنانە کە لە پیشەسازی ئەلیکترۆنی هاوچەرخدا بەکاردەهێنرێن و کۆمپانیا زەبەلاح و مەتی-ناشناڵەکان تیادا وەبەرهێنانیان کردووە، جەماوەری کرێکار و زەحمەتکێشی ئەو وڵاتانە لە خراپترین بارودۆخی گوزەرانی ژیان و لەژێر سەرکوتی سیاسیدان، لە کاتێکدا کۆمپانیاکان بەهرەمەند بوون لە ملیارەها دۆلار وەک قازانج و کەڵەکەی سەرمایە، ئەمەش لە بناغەدا پەیوەستە بە گرتنەبەری ئەو سیستەمە ئابووری-سیاسییەوە کە چینی دارا و دەسەڵاتداری ئەو وڵاتانە گرتوویانەتەبەر، بەتایبەتیش لە گرتنەبەری نیولیبرالیزمی ئابووریدا، کە سیستەمێکە پەیوەستی بە دەستی کاری هەرزان و کرێکاری خامۆش و سەرکوتکراو هەیە.

هەرێمی کوردستان نموونەیەکی بەرجەستەی ئەو بارودۆخەیە، بەڕاگەیاندنی ئابووری سەربەخۆ و بە بازاڕکردنی نەوت و گازی هەرێمی کوردستان، لە (٢٠١٤)ی کابینەی هەشتەوە تا ئێستای کۆتایی تەمەنی کابینەی نۆ (ئایاری ٢٠٢٥) و بەر لە پێکهێنانی کابینەی دەیەم، قەرزەکانی حکومەتی هەرێم بە (٣٣) ملیار دۆلار مەزەندە دەکرێت، کە زیاتر لە (١٠) ملیار دۆلاری موچەی فەرمانبەرانی هەرێمی کوردستانە.

بەم پێیە ئەم وەبەرهێنانە تازەیەش بە پێچەوانەی بانگەشەی میدیاکانی سەر بە حزبی دەسەڵات و حکومەتی هەرێم، نەک هەر خۆشگوزەرانی ناهێنێت، بەڵکو دەبێ نەوتەکانی داهاتوو چاوەڕێی دانەوەی چەند ملیارێکی تریش لە قەرزی حکومەت بن. ئەمەش واتا کەم بوونەوەی خزمەتگوزارییەکان و داسەپاندنی باجی زیاتر بەسەر هاوڵاتیان و پاڵنانی ژیان و گوزەرانی کرێکاران و زەحمەتکێشان بە لێواری بێکاری و هەژاری و برسیەتی.

خۆشگوزەرانی نەک هەر لە ڕێگەی وەبەرهێنانی ئەم ملیارەها دۆلارانە و بەتاڵان بردنی سەروەت و سامانی گشتی کۆمەڵگە لە لایەن کۆمپانیاکانی ناوخۆ و دەرەکییەوە نایەتەدی، بەڵکو دروست بە وەلانان و هەڵپەچانی ئەو سیستەمە ئابووری چینایەتییە دێتەدی کە دەسەڵاتی بورژوا ناسیونالیست و ئیسلامی سیاسی و تائیفی لە عێراق و لە کوردستانەکەیدا دایان سەپاندووە بە سەر جەماوەی کرێکار و

زەحمەتکێشدا.

ئەمەش تەنها بە ڕێکخراوبوونی ئەو چینە زەحمەتکێشە دەبێت بە ئاستێکی سۆشیالیستی شۆرشگێرانەوە، کە لەگەڵ چوونەپێشی هەر هەنگاوێک لە خەبات و ناڕەزایەتییەکانی دەتوانێت پاشەکشە داسەپێنێت بەسەر دەسەڵات و بەسەر کۆمپانیاکانی کەرتی تایبەتدا بە بەدەستهێنانی خۆشگوزەرانی، تا ئەو سنورەی لە ئاڵوگۆڕێکی تەرازووی هێزی چینایەتیدا توانای بەرپاکردنی شۆڕشی سۆشیالیستی و گرتنەدەستی دەسەڵاتی دەبێت.

نادر عەبدولحەمید
کۆتایی ئایاری ٢٠٢٥